

رسول الإسلام محمد صلى الله عليه

وسلم (للحرمين و الجمعة)

Mūtũmwo wa Ũithiramu

Muhammad, tha na thayũ wa

Ngai cikorwo igũrũ rĩake

Mūtūmwo wa Ūithiramu Muhammad, tha na thayū wa Ngai cikorwo igūrū rīake

Kamītī ya gīthomo ya mūtongoria wa maūndū ma kīdini mūthigitinī mūnene wa Meka na mūthigiti wa mūtūmwo Muhammad

Mūtūmwo wa Ūithiramu Muhammad, tha na thayū wa Ngai cikorwo igūrū rīake

Kamītī ya gīthomo ya mūtongoria wa maūndū ma kīdini mūthigitinī mūnene wa Meka na mūthigiti wa mūtūmwo Muhammad

Rītwa-inī rīa Ngai-Mūingī wa tha, Mūiguanīri tha Ūhoro mūkuhī wīgī mūtūmwo wa Ūithiramu Muhammad, tha na thayū wa Ngai ikorwo hamwe nake, nīngūtārīria rītwa rīake, na rūciaro rwake, na būrūri wake, na kīhiko gīake, na ndūmīrīri yake, na kīrīa etanīire, na marūri ma ūnabii wake, na watho wake, na mūrōrere wa thū ciake harī we.

1- Rītwa rīake na rūciaro rwake, na itūūra rīrīa aaciarīirwo na akīrererwo kuo.

Mūtūmwo wa Ūithiramu nī Muhammad mūrū wa Abdullah, mūrū wa Abdul-Muttalib, mūrū wa Hashim, kuuma rūciaro-inī rwa Icimaili mūrū wa Ibrahīmu, thayū ūkorwo hamwe nao.

Gītūmi nīatī mūnabii wa Ngai Ibrahīmu thayū ūkorwo hamwe nake, nōimire būrūri wa Camu

agĩthiĩ Maka, arĩ hamwe na mĩtumia wake Hajara na mĩriũ wake Ismaili, ũrĩa warĩ kaana kanini gacemainĩ, na akĩmathondekera ũikaro kuo na watho wa Ngai mwene hinya wotho. Na rĩrĩa kamwana kau gakũrire, mũnabii Ibrahĩmu thayũ ũkorwo hamwe nake nĩacokire Maka, na we na mĩriũ wake Ismaili thayũ ũkorwo hamwe nao magĩaka nyũmba ya Ngai ngũrũ ĩrĩa nĩyo Kaaba. Andũ makĩingĩha gũthiũrũrũkĩria nyũmba ĩyo, na itũũra rĩa Maka rĩgĩtuĩka handũ ha gũcererwo nĩ arĩa mahoyaga Ngai Mwathani wa ciũmbe ciothe, arĩa meriragĩria kũruta watho wa gũcerera nyũmba ĩyo ngũrũ. Na andũ magĩthiĩ na mbere kũhoya Ngai na gwĩtĩkia ũmwe wake, marũmĩrĩire ndini ya Ibrahĩmu thayũ ũkorwo hamwe nake kwa ihinda rĩa mĩaka mĩingĩ.

Gũgĩcoka gũkiumĩra ũgarũrũku thutha ũcio, na gĩcigĩrĩra kĩa Arabu mĩtugo wakĩo ũkĩhaanana na wa mabũrũri marĩa mangĩ mothe ma thĩ, maũndũ ma ũthathaiya wa mĩhianano makĩoneka kuo na kĩa: ta kũhooya mĩhianano, na gũthika ciana cia airĩtu marĩ muoyo, na kũima atumia kĩhoto kĩa, na kũruta ũira wa maheeni, na kũnyua njohi, na gwĩka maũndũ ma thoni, na kũrĩa indo cia ciana cia digwa na mũndũ akombithia kĩdũ gĩgĩcokio gĩgacokio na nyongerera.

Thĩiniĩ wa itũra rĩrĩ nĩho aciarĩirwo Mũtũmwo wa Ũithiramu Muhammad mũrũ wa Abdullah, kuuma rũciaroinĩ rwa Ishmael mũrũ wa Ibrahĩmu,

thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nao, mwaka-inĩ wa 571AD. Ithe nĩakuire atanaciarwo, na nyina nake agĩkua Muhammad arĩ na mĩaka itandatũ, na akĩrerwo nĩ ithe mũnini Abu Talib. Aaikarire arĩ ngĩa na mũthĩni, na aarĩaga na gũtwarithia mũtũrĩre wake kũgerera wĩra wa moko make.

2- Kĩhiko kĩa irathimo kĩa Mũtumia warĩmũrathime

Na rĩrĩa aakinyirie mĩaka mĩrongo ĩrĩ na ĩtano, nĩahikirie mũtumia mũtĩku kuuma atumia a Makka Khadijah mwarĩ wa Khuwailid, Ngai arokenio nĩwe, na magĩtanahĩrwo nake airĩtu ana na anake eerĩ, na anake ake magĩkua ũninĩ wao. Mũtugo wake harĩ mũtumia wake na andũ a nyũmba yake warĩ wa ũtugi mũnene na wendo. Nĩũndũ woguo mũtumia wake Khadijah nĩamwendire wendo mũnene, nake nĩamũcokeirie wendo o ta ũcio. Na ndaamũriganĩrwo o na thutha wa gĩkuũ gĩake kwa mĩaka mĩingĩ, na nĩaathĩnjaga ng'ondũ na akamĩgaĩra arata a Khadijah, Ngai arokenio nĩwe, nĩũndũ wa kũmatuga, na kũmũririkana na wega o hamwe na kũmenyerera wendo wake.

3- Kĩambĩrĩa kĩa ũguorio

Mũtũmwo Muhammad, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, aarĩ na mĩtugo mĩega kuuma rĩrĩa Ngai aamũmbire, na andũ ao maamwĩtaga Mũndũ wa Ma na Mwĩhokeku; aanyitanagĩra nao mawĩra-inĩ ma gĩtio, na agathũũra maũndũ marĩa

maarĩ namo ma ũhoi wa mĩhianano na ndaanyitanagĩra nao kuo.

Na rĩrĩa aakinyirie mĩaka mĩrongo ĩna arĩ kũu Makka, Ngai nĩamũthuurire atuĩke mūtũmũo wake. Nĩhĩndĩ ĩo Maraika jibril thayũ ũkorwo hamwe nake aamũkĩire na ciugo cia kwambĩrĩria cia ibuku rĩa mbere kuuma Korani-inĩ, nacio nĩ ciugo ciake Ngai ciugĩte:

(اَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (1) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ (2) اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ
(3) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (4) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ (5))

"1. Thoma na rĩĩtwa rĩa Ngai waku ũrĩa wombire.

2. Oombire mũndũ kumana na gĩcunjĩ gĩa thakame.

3. Thoma, na mwathani waku nĩmũtugi (kũrĩ ciũmbe ciake).

4. Ũrĩa warutire ciũmbe ciake kwandĩka na karamu.

5. Nĩarutĩte mũndũ marĩa atoĩ."

[Suratul Alaq: 1-5].

Thutha woguo agĩũka kũrĩ mũtumia wake Khadija, Ngai arokenio nĩwe, ngoro yake ĩna guoya, na akĩmũtaarĩria ũhoru ũcio, nake akĩmũhooreria. Na agĩthiĩ nake kũrĩ mũriũ wa ithe mũnini Waraqa mũriũ wa Nawfal - ũrĩa watuĩkĩte mũkristiano na agathoma Taurati na Injili - agĩcoka Khadija akĩmwĩra: We mũriũ wa baba, igua ũhoru wa mwana wa mũrũ wa thoguo. Agĩcoka Waraqa

akĩmwĩra: We mwana wa mũrũ wa baba, nĩkĩ wona? Mũtũmwo wa Ngai, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, akĩmũhe ũhoru wa kĩrĩa oonire, agĩcoka Waraqa akĩmwĩra:

"Ūyũ nĩguo ũguũrio ũria Ngai aikũrũkĩirie Mutha. No ingĩenda mũno ngorwo ndĩ mwanake hĩndĩ ĩno, na ngorwo ndĩ muoyo rĩrĩa andũ anyu magakũingata. Nake Mũtũmwo wa Ngai tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake agĩkĩũria atĩrĩ, "Kaĩ makanyingata?" Akiuga: Īĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wanoka na ũhoru ta ũyũ ũrehete otiga nĩagĩire na thũũ. Na mũthenya ũcio ingĩgakorwo ndĩ muoyo rĩĩ, nĩngagũteithia na hinya wakwa wothe."

Na kuo Makkah, Korani nĩyathiire na mbere kũmũikũrũkĩra, Maraika jibril thayũ ũkorwo hamwe nake akĩmũikũrũkĩria kuuma kũrĩ mwathani mũrori wa ciũmbe o ta ũrĩa aamũrehagĩra ũhoru wothe wa ũtũmwo.

Mũtũmwo agĩthĩĩ na mbere gwĩta andũ ake harĩ ũithiramu, nao andũ ake makĩregana nake na kũmũkararia, na makĩmwĩra nĩmekũmũhe ũtonga na ũthamaki nĩguo atigane na ũtũmwo ũcio, nake akĩrega maũndũ macio mothe, na makĩmwĩra, o ta ũrĩa kĩrĩndĩ gĩa tene kĩerire atũmwo arĩa maarĩ mbere yake, atĩ nĩ mũrogi, mwaria maheni na mũcuukani, na makĩmũhinyĩrĩria, na makĩmũtharĩkĩra mwĩrĩ wake wa gĩtĩio, na makĩnyariira arũmĩrĩri ake.

Na Mūtūmwo, tha na thayū wa Ngai ūkorwo hamwe nake, aathiire na mbere arī Makkah gwīta andū harī Ngai, agathiaga mahinda-inī ma mīhango ya Hajj, na thoko-inī cia Aarabia. Kūu nīkwo aacemanagia na andū na kūmaruta ūithiramu. Nadamerekagīria ūtonga-inī wa thī na ūtongoria, o na kana kūmakia andū na njora, tondū ndaarī na wathani o na kana ūthamaki. Na nīoririī kīambīrīria-inī kīa ūrūtano wake akīūria arīa menangaja marehe ibuku mūhiano wa korani. Na akīenderera gwīkithia andū ake igeranio ciīgī ūNgai na magītīkia arīa metīkiriī, na gūkararia arīa makaraririī. Kwa ūguo, nīkwagīire na arīa maamwītikirie kuuma gatagatī-inī ka Arata ake a gītīo, Ngai amakenere oothe.

Na kūu Maka Ngai nīamwabaririī na jīra ya kīama kīnene mūno kīrīa nīkīo rūgendo rwa ūtukū rwa gūthī Bayt al-Maqdis (Nyūmba Theru ya Jerusalemu), agīcoka akīambatithio igūrū. Na toūrīa kūīkaine, Ngai nīambatilie Mūnabii Iiasi na Masihi (Jesū), thayū ūkorwo hamwe nao, o ta ūrīa kūgwetetwo nī aithiramu o hamwe na akrīstiano.

Na Mūnabii, thaa na thayū wa Ngai ūkorwo hamwe nake, nīamūkīire watho wa kūhoya kuma kwī Ngai arī igūrū, nanīmo mahoya marīa aithiramu mahoyaga ūtukū na mūthenya maita matano. Na ningī ekūu Meka, nīkwaumīire kīama kīngī kīnene nakīo nī gwatūka kwa mweri ūndūūria nginya ahoyi mīhianano mekīire ūira.

Na rūrĩrĩ rwa Quraish mahũthĩrĩre njĩra o yothe kũmũgĩria kũhunjĩria andũ ũithiramu na magĩkĩrĩra kũmũnyarira na kũingata arĩa mamwĩtĩkiriĩ. Magĩcoka makĩmwĩra amekĩra kĩama nĩguo metĩkiĩ atĩ atũmĩtwo nĩ Ngai namakĩra ayahudi mamateithĩĩ nakũmahe itũmi cia kũmahotithia kũmũnyarira biũ na kũgĩria andũ kũmũĩtĩkia.

Na rĩrĩa kũnyarirwo kwa etĩkia gwathire na mbere kuuma kũrĩ Aquraishi arĩa maaregire gwĩtĩkia, Mũnabii Muhammad, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, nĩamaheire rūtha rwa gũthama mathĩĩ bũrũri wa Ethiopia na akĩmera: "Kũu Ethiopia kwĩna mũthamaki mũthingu ũtahĩtĩria mũndũ o na ũmwe." nanĩ mũthamaki Mũkristiano. Nĩ ũndũ ũcio, ikundi igĩrĩ kuuma harĩ o nĩciathamire mathĩĩ Ethiopia. Marĩkia gũkinya nĩmakinyĩiriĩ mũthamaki Najashi ũithiramu nake akĩmera ta ũũ: "Ndehĩta na Ngai ũrĩa waikũrũkiriĩ dini ĩria Mutha okire nayo na hatarĩ nganja ndini ĩno yumĩte harĩ ũtheri ũmwe." Na ũnyariri wa makureishi kũrĩ mũtũmwo na arũmĩrĩri ake ũgĩthĩĩ na mbere.

Na gatagatĩ ka arĩa mamwĩtikirie ihinda-inĩ rĩu nĩ gĩkundi kĩa andũ moimĩte Medina, nao makĩmwĩhĩtĩra kũingĩra ũithiramu na kwĩranĩra kũmũteithia athamĩra itũũra-inĩ rĩao, rĩrĩa hĩndĩ ĩo rĩetagwo (Yathrib). Nake agĩtĩkĩria arĩa matigirwo Makka gũthamĩra Medina, nao magĩthama na ũithiramu ũkĩnyarara Medina, nginya gũkĩaga

gũkorwo nyũmba o na ĩmwe itanaingĩrwo nĩ ũithiramu.

Na thuutha wa Mũnabii Muhammad, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, gũtũra Makka mĩaka ikũmi na ĩtatũ agĩĩta andũ harĩ Ngai, Ngai nĩamwĩtĩkĩirie gũthamĩra Madina. Nĩũndũ woguo agĩthama, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, na agĩthiĩ na mbere na wĩra wa gwĩta andũ harĩ Ngai, na kũo Madina nĩkuo mawatho ma Ũithiramu mathiire na mbere gũikũrũka kahora kahora. Ningĩ akĩambĩrĩria gũtũma atũmwo ake marĩ na marũa kũrĩ anene a mĩhĩrĩga na athamaki akĩmeta harĩ Ũithiramu. Na amwe a arĩa aatũmĩire nĩ ta mũthamaki wa Roma, mũthamaki wa Persia, na mũthamaki wa Misiri.

Na kũu Madina nĩkwaumĩire ũndũ wa riũa na mweri kũnyitana ũndũ-ũrĩa waringanire na gĩkuo kĩa Iburahĩmu mũrũ wa Mũtũmwo wa Ngai Muhammad tha na thayũ wa Ngai ikorwo hamwe nake ũndũ-ũrĩa wacũngĩrĩiriĩ andũ kuga ta ũũ: "Riũa nĩrĩanyitwo nĩ mweri nĩũndũ wa gĩkuo kĩa Iburahĩmu." Mũtũmwo wa Ngai tha na thayũ wa Ngai akiuga:

(إن الشمس والقمر لا يكسفان لموت أحد، ولا لحياته، ولكنهما من آيات الله، يخوف الله بهما عباده)،

"Hatarĩ nganja riũa na mweri itinyitanaga nĩũndũ wa gĩkuo kĩa mũndũ ona kana nĩũndũ wa arĩa marĩ

muoyo, otiga igĩrĩ ici inyitanaga nĩũndũ wa Ngai ta rūri akĩgeria kūhe ciombe ciake mūkana."¹

Korwo mūtũmwo wa Ngai, tha na thayũ ikorwo hamwe nake, arĩ mūhenania na wakũigĩrĩra maũndũ, nĩangĩekire mītũkĩ kũmakia andũ nĩguo matikaĩ kũmũhũra. Na ninge nĩangĩaugire riũa na mweri cianyitana nĩũndũ wa gĩkuo kĩa mūrĩo nĩguo andũ mamwĩtĩkiĩ.

Na Mūtũmwo, Mwathani wake amũgemetie na ũkinyanĩru wa mītugo, na Ngai akĩmũgana na ciugo ciake akiuga:

(وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ)

"Na ti-itherũ wee wĩmītugo mĩega biũ."

[Suratul Qalam: 4]

Mūtugo wake warĩ wa kūrũmĩrĩra korani;harĩa korani yathanĩte andũ meke ũndũ arĩ wa mbere kũwĩka, na harĩa korani ikananĩti gwĩka ũndũ arĩ wa mbere gwĩthema. Nĩarĩ na mītugo mĩega ta ũma, na gwĩka maũndũ nĩũndũ wa Ngai, ũcamba, na mūmenyereri kĩhoto, na kũhingia irĩko ona kūrĩ thũ ciake, Nĩakoragwo arĩ mūtugi na nĩendete kūheana sadaka kūrĩ athĩnĩ, na atumia adigwa, na arĩa abatari, na kwĩrutanĩria kũmarũnga njĩra, na kũmaiguĩra tha, na wĩnyihia harĩ o. Nginyagia mũndũ mūgeni nĩokaga agĩcaria Mūtũmwo wa Ngai, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, na amũkora arĩ gatagatĩ-inĩ ka arata ake, Ngai akenĩo

¹ Ciugo nginyanĩru cia Muslim (901)

nño, ndaahote kũmũmenya, agakĩũria atĩrĩ, "Nũũ harĩ inyuĩ wĩtagwo Muhammad?"

Na mũikarĩre wake warĩ rũri harĩ ũkinyanĩru na ũtheru hari gũikarania na andũ othe, thũ na arata, wĩ hakuhĩ na wĩ kũraihi, mũnene na mũnini, mũndũrũme na mũtumia, nyamu na nyoni.

Na rĩrĩa Ngai arĩkiriĩ kũmũiganĩria dini, na Mũtũmwo- tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake - agĩkinyia ndũmĩrĩri na njĩra nginyanĩru, nĩakuire arĩ na mĩaka mĩrongo ĩtandatũ na ĩtatũ, kuuma harĩyo mĩaka mĩrongo ĩna yarĩ mbere ya ũnabii, na mĩaka mĩrongo ĩrĩ na ĩtatũ arĩ mũnabii na mũtũmwo.

Na aathikirwo itũũrainĩ rĩa Madina -tha na thayũ wa Ngai cikorwo igũrũ wake-, na ndaatigire indo o na kana kĩndũ angĩagairwo, tiga o nyũmbũ yake njerũ ĩrĩa yamũkuaga, na mũgũnda ũrĩa atũire wĩ sadaka kũrĩ athii.¹

Na mũigana wa andũ arĩa maatuikire aithiramu na makĩmwĩtikia na kũmũrũmĩrĩra nĩ kĩrĩndĩ kĩnene mũno, na nĩmathiire naake Hijja ya Kuganĩra ũhoru kuuma kũrĩ arũmĩrĩri ake makĩria ma andũ ngiri igana, nayekĩkire ta mĩeri ĩtatũ mbere yake gũkua. Na hihi ũndũ ũcio nĩ ĩmwe ya hitho cia kũgitĩrwo kwa dini yake na gũtherema kwayo. Na ti itherũ arũmĩrĩri ake arĩa erĩire igũrũ rĩa mũikarĩre na mĩthithũ ya ũithiramu, maarĩ arũmĩrĩri arĩa ega

¹ Nginyanĩru ya Al-Bukhari 6/15 (4461).

mũno harĩ ũndũ wa kĩhooito, na kwaga kwĩnda thĩ, na gwĩthema maũndũ moru, na wĩhokeku, na kwĩrutĩra nĩũndũ wa dini ĩno nene ĩrĩa meetĩkirie.

Na harĩ anene a arũmĩrĩri ake, Ngai akenio nĩo othe, harĩ gwĩtĩkia, na ũmenyo, na ciĩko, na wĩhokeku, na gwĩtĩkĩra, na kũruta, na ũcamba, na ũtaana: nĩ Abu Bakr As-Siddiq, na Omar mwana wa Khattab, na Uthman mwana wa Affan, na Ali mwana wa Abi Talib, Ngai arokenio nĩo othe. Nao maarĩ amwe a arĩa a mbere kũmwĩtĩkia na kũmwĩtĩkĩra. Nao nĩo maarĩ Makhalifa (Atongoria anene a ũithiramu) thutha wake, arĩa makuire bendera ya ndini thutha wake. Na matiaarĩ na kĩndũ o na kĩmwe kĩa mĩthemba ya ũnabii, na ndaamaheire kĩndũ kĩa mwanya gũkĩra arũmĩrĩri ake arĩa angĩ, Ngai arokenio nĩo.

Na Ngai nĩagitĩrĩre ibuku rĩake rĩrĩa okire narĩo, na mĩtugo yake, na rũgano rwa mūtũrĩre wake na ciugo ciake o hamwe na ciĩko ciake na rũthiomi rwake rũrĩa aaragia naruo. Gũtirĩ rũgano rwa mūtũrĩre wa mũndũ rũgitĩrwo kuuma tene na tene ta rũrĩa rwa mūtũrĩre wake, tha na thayũ wa Ngai ikorwo hamwe nake, ta ũrĩa aakomaga, arĩyaga, anyuaga na athekaga?

Na hihi aikaraga-atĩa na andũ a nyũmba yake mũciinĩ gwake?

Na mĩkarĩre yake yothe nĩyandĩkĩtwo rũganoinĩ rwake rwa mūtũrĩre, nĩũndũ woguo nĩ kĩũmbe, na nĩ Mūtũmwo, ndarĩ na ndĩra na ũNgai, na ndarĩ

hinya wa gwĩteithia we mwene kana kwĩgitĩra otiga ahotithirio nĩ Ngai mwene hinya wothe.

4- ŪTŪMWO WAKE

Ngai atũmire Muhammad, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, thutha wa ũhoi mĩhianano na ũregani wa Ngai na ũrimũ kũnyarara thĩ yothe. Na gũtiarĩ mũndũ gũkũ thĩ wahoyaga Ngai atekũmũtukania na ngai ingĩ cia mĩhiano, otiga gakundi kanini ka andũ a ibuku nĩo Ayahudi na Akiristiano ahau kabere. Nĩguo Ngai atũmire mũtũmwo wake Muhammad, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, eta wa mũthia wa anabii na atũmwo. Ngai amũtũmire na ũtongoria na ndini ya ma kũrĩ ciũmbe ciothe; nĩguo ĩtoorie ndini ciothe, na nĩguo arute andũ kuuma nduma-inĩ ya kũhoya mĩhianano, ũremi, na ũrimũ, na amarehe ũtheri-inĩ wa kũhoya Ngai ũmwe na wĩtĩkio. Na ũtũmwo wake nĩ wa gũkinyanĩria ũtũmwo wa anabii arĩa mokiye mbere yake, tha na thayũ wa Ngai ikorwo hamwe nao.

Na nĩ etanire harĩ maũndũ mothe marĩa metanĩirwo nĩ anabii na atũmwo ta: Nuhu, Ibrahĩmu, Mutha, Suleimani, Daudi na Jesũ-nĩgwĩtikia atĩ Ngai nĩwe Mũreri, Mũũmbi, Mũheani, Mũheani wa muoyo na gĩkuũ, Mwene ũthamaki wothe, na atĩ nĩwe ũtwarithagia maũndũ mothe, na nĩwe mwene tha na ũtugi, na atĩ Ngai nĩwe mũũmbi wa indo ciothe iria irĩ thĩ na igũrũ, iria tuonaga o na

iria tūtonaga, na atĩ kīndũ gĩothe tiga Ngai, nĩ kīũmbe gĩake.

O ta ũrĩa eetire andũ harĩ kūhoya Ngai owe wiki na gūtiga kūhoya kīrĩa gĩothe gītārĩ We, agĩtaarĩria na njĩra njarie atĩ Ngai nĩ ũmwe na atarĩ na mūrunawe harĩ kūhoywo gwake, kana wathani wake, wũmbi wake o na kana ũtwarithia wake wa maũndũ. Agĩtaarĩria o rĩngĩ atĩ Ngai mūtheru ndaaciarire na ndaaciarirwo, na gūtĩrĩ ũiganaine nake kana ũhanaine nake, na ndaingĩraga thĩinĩ wa kīũmbe o gĩothe harĩ ciũmbe ciake o na kana akagĩa na mwĩrĩ thĩinĩ wakĩo (torĩa akiristiano maugaga atĩ Ngai egarũrire agĩtwiĩka mũndũ).

Na nĩahunjirie gwĩtĩkio harĩ mabuku ma Ngai ta maandĩko ma Ibrahĩmu na Mutha, Taurati, Zaburi na Injiri. O ta ũguo nĩahunjirie gwĩtĩkio harĩ atũmwo othe, na agĩtua atĩ mũndũ ũrĩa ũkaanĩte mūnabii o na arĩ ũmwe nĩ akaanĩte anabii othe.

Na akĩhe andũ othe mwĩhoko wa gũkagĩa na ikeno kūgerera tha cia Ngai, na atĩ Ngai nĩwe ũrũgamĩrĩire mabataro mothe mao ma thĩ, na atĩ Ngai nĩwe mūrerĩ wa ciũmbe mūhorerĩ, na nowe wiki ũgatwuĩra ciũmbe mūthenya wa cira thutha wa gũciriũkia kuma bĩrĩra-inĩ ciao, na nĩwe ũkarĩha etĩkia othe kumana na ciĩko ciao. Wega ũmwe he mawega ikũmi he ngerekano yao, na ciĩko njũru he mūhiano wacio, na nĩmakagĩa na irathimo cia gūtũra mūthenya wa mũico, na atĩ ũrĩa ũkaregana

na eke ciiko njũru, nĩakaheyo marĩhi gũkũ thĩ na kũu igũrũ.

Na Mũtũmwo Muhammad, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake, ndũmĩririnĩ yake ndaagoocire mũhĩrĩga wake kana bũrũri wake o na kana we mwene mūtugi. Handũ ha ũguo, nĩ kwagwetirwo koranini marĩtwa ma anabii Nuhu, Ibrahĩmu, Mutha na Issa gũkĩra ũrĩa rĩtwa rĩake ryagwetirwo. Na rĩtwa rĩa nyina rĩtiagwetirwo o na kana marĩtwa ma atumia ake koranini, na rĩtwa rĩa nyina wa Mutha nĩ rĩagwetirwo koranini makĩria ma rita rĩmwe, na Mariamu nĩagwetirwo maita mĩrongo ĩtatũ na matano.

Na Mũtũmwo Muhammad - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake - nĩ mũgitĩre harĩ kĩrĩa gĩothe gĩkararagia watho, hakiri na mũbĩre, kana kũregerwo nĩ mĩtugo mĩega; nĩũndũ anabii nĩ agitĩre harĩ marĩa makinyanagia kuuma kũrĩ Ngai, na tondũ nĩo marĩ na wĩra wa gũkinyania mawatho ma Ngai kũrĩ ndungata ciake. Na anabii matirĩ na henwa o na nini harĩ tabarĩra cia Ūreri kana Ūngai; handũ ha ũguo nĩ andũ o ta andũ arĩa angĩ, arĩa Ngai amaikũrũkĩriĩ ndũmĩrĩri ciake.

Na harĩ ũira ũrĩa mũnene mũno wonanagia atĩ ũtũmwo wa Mũtũmwo Muhammad tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake nĩ ũguorio kuuma kũrĩ Ngai, nĩ ũndũ nĩ ũtũire ho nginya ũmũthĩ o ta ũrĩa warĩ hĩndĩ yake ee muoyo, na nĩ ũrũmagĩrĩrwo nĩ Aithiramu makĩria ma bilioni ĩmwe, arĩa

mahingagia mawatho maguo ta Mahoya, Zaka, Kwihinga mweri wa Ramathani, Hijja na mangĩ, gũtarĩ ũcenjia o na kana ũgarũri.

5. Ciamia cia ũtũmwo wake na marũri make na ũira wacio

Ngai nĩaheyaga anabii hinya na ciamia iria cionanagia ũnabii wao, na akamarũgamĩria ũira na ciamia iria cionanagia ũtũmwo wao. Na hatarĩ nganja Ngai nĩaheire o mũnabii ciamia jiganu nĩguo ciũmbe cietĩkie. Na ciamia nene gũkĩra iria ciaheirwo anabii nĩ ciamia cia mũnabii witũ Muhammad tha na thayũ cikorwo hamwe nake, nĩatĩ Ngai nĩamũheire korani theru, nakĩo nĩkĩo kĩama kĩrĩa gĩatigarire kuuma harĩ ciamia cia anabii nginya mũthenya wa mũthia. Ngai amũheire hinya na ciamia ingĩ nene, na ciamia cia Mũtũmwo Muhammad tha na thayũ cikorwo hamwe nake nĩ nyingĩ, na imwe ciacio nĩ:

Rũgendo rwa Ũtukũ kuma mũthigiti mũnene wa meka nginya mũthigiti mũnene wa Jerusalemu, na gũatũka kwa mweri icunjĩ igĩrĩ kĩama kĩrĩa ekire niguu andũ ake mamwĩtĩkiĩ, o hamwe na kura kwa mbura maita maingĩ rĩrĩa aahoyire Ngai wake nĩguo anyuithie andũ thuutha wao kũgwatwo nĩ ng'aragu.

Na kũingĩhio kwa irio na maĩ manini, maria marĩirwo kana makanyuo nĩ ciũmbĩ nyingĩ.

Ona ningĩ nĩkũheanaga mohoro megĩĩ maũndũ ma hitho ma tene marĩa gũtarĩ mũndũ o na ũmwe

woĩ ũhoru wago wothe, nĩ ũndũ nĩ Ngai wamũmenyithirie, ta ng'ano cia anabii na andũ ao, na ng'ano ya Andũ a ngurungainĩ.

O na kũmenyithania gwake maũndũ ma rūcio mataronekaga, marĩa mookire gũkinya thutha-inĩ nĩ ũndũ wa kũmenyithio nĩ Ngai; ta ũhoru wa mwaki ũrĩa woimire bũrũri-inĩ wa Hijaz, na ũkĩonwo nĩ arĩa maarĩ bũrũri wa Sham, o hamwe na andũ gũkariganĩra gwaka mĩako mĩraihi.

Na Ngai nĩamũheyaga mabataro make mothe na akamũgitĩra kumana na thũ.

Na nĩ kũhingia gwake ciĩranĩro kũrĩ arũmĩrĩri ake, o ta uge wake kũrĩ o atĩrĩ:

(لَتَفْتَحَنَّ عَلَيْكُمْ فَارِسَ وَالرُّومَ، وَلَتَنْتَفِقَنَّ كَنْزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ).

"Hatarĩ nganja nĩmũkahingũra mũciĩ wa Persia na Roma, na nĩmũkaheyana ũtonga wao njĩra-inĩ ya Ngai."

Na Ngai kũmũhe hinya na njĩra ya kũmũikũrũkĩria araika.

Na anabii - thayũ ũkorwo hamwe nao - nĩmaamenyithirie andũ ao ũhoru mwega wĩgĩĩ ũnabii wa Mũtũmwo Muhammad - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake-. Na amwe a arĩa maamenyithirie ũhoru ũcio nĩ Mutha, Daudi, Suleimani, na Jesũ - thayũ ũkorwo hamwe nao-, o hamwe na anabii angĩ a nyũmba ya Isiraeli.

Na dariri cia kīmeciria na ngerekano iria itaragwo iria ciathīkagīrwo nī hakiri iria ciīna ūgitīri.¹

Na mūhari ūyū, na ūira, na ngerekano cia kīmeciria nī ithararīte thīnī wa Korani theru na mīikarīre na mītugo ya mūtūmwo wa Ngai, na nī nyingī mūno gūkīra gūtarwo. Nake ūrīa wenda kūmenya ūhoru wacio na wuiganu, nīarorere Korani theru o hamwe na mabuku ma mīikarīre na mītugo ma historī ya mūtūmwo wa Ngai, nīgūkorwo nīkuo kūrī ūhoru wa ma ūkoniī mīhari īno.

Na ciama ici nene ingīkorwo itingīahingire, athū ake kuma kūrī arīa mareganīte na Ngai a rūrīrī rwa Koraishi na Ayahudi na Akristiano arīa maikaraga būrūri wa Arabu, mangīonire kanya ga kūmūnyarira na kūgiria andū mamūrūmīrīre.

Na Korani theru nīyo ibuku rīrīa Ngai aaguūrīrie mūtūmūo Muhammad thaa na thayū wa Ngai ūkorwo hamwe nake, nayo nī ciugo cia mwathani mūrori wa ciūmbe, na Ngai nīorītī andū na majini mandīke ibuku rīhanaine nayo kana o na gīcunjī kīmwe tu kīayo, itakīgeranio ūndūria wīho nginya ūmūthī nanīūdū ūtangīhotekeka tondū nīNgai

¹ Ta uuge wake Ngai: "Inyui andū!nīmūraheyo ngerekano thikīrīrai: Hatarī nganja arīa mūhoyaga hadū ha Ngai, matingīhota kūmba onarī ngi onakorwo manyitana othe hamwe mateithanī. Na korwo ngi noīmatunye kīndū matingīhota gūkīona kīndū kīu. Nīmūhinyīrīrīku ūria ūrahoya na ūrīa ūrahoywo." (Suratul Hajj: 73)

mwene wombire ciugo cia korani. Na Korani theru nĩcokagia ciũria nyingĩ cia bata iria ciũragio nĩ andũ milioni nyingĩ. Na Korani ĩno nene nĩgitĩrĩtwo nginya ũmũthĩ na rūthiomi rwayo rwa kĩambĩrĩria rūrĩa nĩ Kĩarabu rūrĩa yaikũrũkirio naruo, hatirĩ ndemwa o na ĩmwe ĩrutĩtwo kuuma harĩyo, nayo nĩcabĩtwo na ĩkahunjio. Nayo nĩ ibuku inene rĩa kĩaama, nayo nĩyo ibuku rĩrĩa inene gũkĩra mothe rĩrĩa rĩũkĩire andũ, na nĩkĩagĩrĩire gũthomwo kana gũthomwo ũtaũri wa maciaro mayo, na ũrĩa ũtakamenya ũhoru wayo na akaremwo nĩ kũmĩĩtikia, nĩahĩtũkĩtwo nĩ irathimo nyingĩ.

Ota ũrĩa mũikarĩre wa Mũtũmwo Muhammad -tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake- o hamwe na ũtongoria wake na mũtũrĩre wake ũgitĩrĩtwo najĩra ya kwamũkĩrwo kuma kũrĩ arũmĩrĩri ake na atongoria aikĩro cia igũrũ, ehokeku na etigĩri Ngai na nĩcikandĩkwo na rūthiomi rwa Kĩarabu rūrĩa Mũtũmwo Muhammad -tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake- aaragia, o ta arĩ o muoyo gatagatiĩnĩ gaitũ, na nĩtaũrĩtwo na thiomi nyingĩ. Na Korani theru namũikarĩre wa Mũtũmwo -tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake- nĩcio kĩaajo kĩrĩa kĩa mwanya kĩa mawatho na matua ma Ũithiramu.

6- Watho ũrĩa okire naguo Mûtũmwo Muhammad, tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake

Watho ũrĩa Mûtũmwo Muhammad - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake - okire naguo nĩguo watho wa Ũithiramu, na nĩguo wa mũico harĩ mawatho na ndũmĩrĩri cia kĩ-Ngai, na nĩkũhaanaine harĩ mĩthingi yaguo na mawatho ma anabii arĩa marĩ mbere, onakorwo ciĩ na ngũrani.

Namo nĩ mawatho mũkinyanĩru, na namo nĩmagĩrĩire mahinda mothe na handũ ohothe; thĩiniĩ wamo hena wega wa dini ya andũ na thĩ yao. Nĩmataũraga magongona mothe marĩa marĩ ma omũhaka kũrĩ andũ kũrutĩra Ngai Mwathi wa ciũmbe ciothe, ta mahoya na Zaka, na nĩmataũraga mĩrutĩre ya mbeca, na ya ũtonga, na ya megĩĩ marĩa matũrigicĩrĩĩ, na ya ũtongoria, na ya mbaara, na nĩharĩ magirĩĩ na mangĩ magĩtĩkĩrio, ohamwe na maũndũ mangĩ mothe marĩa mabataranagia nĩ ũtũũro wa andũ na matuinĩ.

Na mathani maya nĩmagitagĩra ndini cia andũ, na thakame ciao, na gĩtĩo kĩa, na indo ciao, na meciria mao, o na rũciaro rwao. Na nĩciugĩte wega wothe na ũthingu, na ikagiria waganu wothe na ũũru. Nĩciĩtaga andũ harĩ ũtana na kĩhoto, gwĩtheria, na wĩhokeku na wĩrutĩri, na wendo, na kwendera andũ wega, na gũtĩria ũiti wa thakame, na thayũ bũrũriinĩ, na kũgiria kũmakia andũ na kũmeheria

thayũ na njĩra itarĩ ya kĩhoo. Na Mũtũmwo Muhammad (Ngai amũhe thayũ na kĩrathimo) nĩarũire na wathani wa hinya na ũthũku wa mĩthemba yothe, na akĩrũa na ng'ano cia maheeni, na kwĩyamũrania na andũ, o na gwĩthema na ũhahami.

Mũtũmwo Muhammad (Ngai amũrathime na amũhe thayũ) nĩ aatarĩirie atĩ Ngai nĩ aatũgĩirie mũndũ - arũme o na atumia- na akamũhe ihoto ciake ciothe. Na akamũtua arĩ wa kũrio kumana na ciĩko ciake iria ahetwo wĩyathi hamwe na mĩtugo yake, na akamũigĩra cira kumana na wĩra o wotho ũngĩthũkia we mwene kana ũthũkie arĩa angĩ. Na nĩ aatũire mũndũ mũrũme na mũtumia magakorwo marĩ ahianania harĩ wĩtĩkio, mũtuanĩre na kĩheo. Na thĩinĩ wa Sharia ĩno, kũrĩ na ũrori wa mwanya harĩ mũtumia arĩ nyina, mũka, mwarĩ na mwarĩ wa nyina.

Na watho ũrĩa warehirwo nĩ Mũtũmwo Muhammad warĩ wa kũgitĩra hakiri na kũgĩria kĩndũ o gĩothe kĩngĩmĩthũkia ta kũnyua njohi. Ũithiramu wonaga dini ĩrĩ ta ũtheri ũrĩa ũmũrĩkagĩra hakiri njĩra yacio; nĩgetha mũndũ ahoe Mwathani wake arĩ na ũmenyo na ũgĩ. Na watho wa Ũithiramu nĩ watũgĩririe hakiri na ũkĩmĩtua gĩtũmi kĩa mũndũ gũtuo mũigĩrĩrĩki, na ũkĩmĩeheria kuuma mĩnyororo-inĩ ya ndeto cia maheeni na ũthathaiya wa mĩhianano.

Na watho wa Ūithiramu nĩũtĩite ũgĩ owothe ũrĩa wĩna ũigĩrĩrĩki, na nĩwĩkĩrĩire ũthuthuria wa sayansi ũtarĩ na merirĩria, na nĩgwetaga mũndũ ecirie na athuthurie ũhoru wake mwene o na wa ciũmbe ciothe. Na macokio ma sayansi marĩa ma ma matibinganaga na marĩa marehirwo nĩ Mũtũmwo - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake.

Watho wa gũithiramu ndũthukanagia andũ a rũrĩrĩ rũmwe na arĩa angĩ, o na kana gũtua andũ amwe ega gũkĩra arĩa angĩ, no andũ othe maigananĩtio mbere ya mawatho mayo; nĩgũkorwo andũ othe kĩhumo-inĩ kĩa maigananĩtio, na gũtirĩ rũrĩrĩ rweka gũkĩra rũrĩa rũngĩ, kana andũ amwe ega gũkĩra arĩa angĩ tiga tu harĩ wĩtigĩri Ngai. Nake Mũtũmwo Muhammad - riri na thayũ cia Ngai ikorwo igũrũ rĩake - nĩataarĩirie atĩ kaana gothe gaciaragwo na mũbire wa kĩmũndũ, na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa andũ ũciaragwo arĩ mũhĩtanu kana akagaya mehia ma mũndũ ũngĩ.

Thĩiniĩ wa watho wa Ūithiramu, Ngai nĩathondekire njĩra ya kwĩrira: narĩo nĩ mũndũ gũcookerera Mwathani wake na gũtiga mehia. Ūithiramu nĩũniinaga mehia marĩa makoretwo kuo mbere yaguo, na wĩriri nao nĩũherithagia mehia marĩa mekĩtwo mbere yaguo. Kwoguo gũtirĩ bata wa kũheana ũira wa mahĩtia ma mũndũ mbere ya mũndũ ũngĩ, nĩgũkorwo thĩiniĩ wa Ūithiramu ngwatanĩro ya mũndũ na Ngai wake nĩnene mũno. Nĩũndũ ũcio ndũrabatara mũndũ o na ũmwe wa

gũtuĩka mũnyitithania gatagatĩ gaku na Ngai, tondũ Ûithiramu nĩũgirĩtie gũtua andũ ngai kana gũkorwo marĩ arunani a Ngai harĩ ũmũrungu wake kana ũneneinĩ wake wa kũhoywo.

Na watho ũrĩa Mũtũmwa Muhammad - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake - okire naguo nĩũtharĩtiĩ mawatho mothe ma mbere, nĩũndũ watho wa Ûithiramu ũrĩa Muhammad - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake - okire naguo kuuma kũrĩ Ngai nĩguo watho wa mũico nginya mũthenya wa cira, na nĩ wa ciombe ciothe; Nĩkĩo wokire gũtharia marĩa marĩkuo mbere, o ta ũrĩa mawatho ma mbere matharanagia. Na Ngai mũrerĩ ũrĩa mũtheru na mũnene ndetĩkĩragia watho ũngĩ tiga watho wa Ûithiramu, na ndetĩkĩragia ndini ĩngĩ tiga Ûithiramu ũrĩa Mũtũmwo Muhammad - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake - okire naguo. Na mũndũ o wotho ũkũrũmĩrĩra ndini ĩtarĩ Ûithiramu, ndĩngĩtĩkĩrwo kuuma kũrĩwe, na ũrĩa wotho ũkwenda kũmenya ũhoru mũkinyanĩru wa mawatho ma Ûithiramu, nĩacarie ũhoru ũcio thĩiniĩ wa mabuku ma kwĩhokwo marĩa maragia ũhoru wa Ûithiramu.

Hatarĩ nganja ũrongoreru wa Ûithiramu - o taũrĩa ciarĩ ndũmĩrĩri ciothe cia Ngai - nĩ gũkũria mũndũ na njĩra ya ndini ya kĩhoto nĩguo atuĩke dungata ya kwĩyamũrĩra Ngai mwathani wa ciũmbe, na kũmũhonokia kuuma ũkombo-inĩ wa gwachĩkĩra mũndũ, kana indo, kana maũndũ ma maheeni.

Mawatho ma Ūithiramu nĩmagĩrĩre mahinda mothe na handũ hothe, na gũtirĩ kĩndũ thĩiniĩ wayo kĩhũranaga na mawega ma kĩhoto kĩa andũ. Nĩũndũ nĩ maikũrũkĩtio nĩ Ngai ūrĩa ūĩ kĩrĩa andũ mabataranagio nĩkĩo. Na andũ nĩmarabatara mawatho marũngarũ, matararũa momene, na nĩ ma kũrũnga andũ othe; matarĩ mekĩre nĩ mũndũ o na ūmwe, no nĩ mokĩte kuma kũrĩ Ngai, matongoragia andũ njĩra-inĩ ya wega na ūrũngaru. Na rĩrĩa magtua matua kũgerera mawatho macio, maũndũ mao magaikara wega na kũgĩa na thayũ kumana na ūhahami wa amwe ao kurĩa angĩ.

7- Mũrũgamo wa thũ ciake, na ūira wao harĩ we

Hatarĩ nganja atĩ o mũnabii nĩakoragwo na thũ irĩa ciamũhũraga na ikarũgama njĩra-inĩ ya rĩtana rĩake, na ikagiria andũ gwĩtĩkia we. Na Mũtũmwo wa Ngai Muhammad - tha na thayũ wa Ngai ũkorwo hamwe nake - aarĩ na thũ nyingĩ rĩrĩa arĩ muoyo na thutha wa gĩkuũ gĩake, na hatarĩ nganja Ngai nĩamũteithirie akĩmahota othe. Na ūira nĩ mũingĩ kuma kũrĩ aingĩ ao – a tene na a mahinda maya – wa kuonania atĩ we nĩ mũnabii, na atĩ okire na ūndũ ūhanaine na ūrĩa mokire nague anabii arĩa mokĩte mbere yake tha na thayũ wa Ngai ikorwo hamwe nao, na nĩmoĩ atĩ arĩ na maa, no aingĩ ao nĩmagiririo gwĩtĩkia we nĩ igĩrĩria nyingĩ ta wendi wa ūtongoria,

kana guoya wa andũ a mũingĩ, kana kũũra kwa
mbeba iria onaga kuma harĩ ũnene wake.

Na ngumo ciothe njega nĩ cia Ngai mwene hinya
wothe, mwathani mŭreru wa ciũmbe ciothe.

الفهرس

Mūtūmwō wa Ūithiramu Muhammad, tha na thayū wa Ngai cikorwo igūrū rīake.....	2
Mūtūmwō wa Ūithiramu Muhammad, tha na thayū wa Ngai cikorwo igūrū rīake.....	2
Kamītī ya gīthomo ya mūtongoria wa maūndū ma kīdini mūthigitinī mūnene wa Meka na mūthigiti wa mūtūmwō Muhammad.....	2
1- Rītwa rīake na rūciaro rwake, na itūūra rīrīa aaciārīrwo na akīrererwo kuo.....	2
2- Kīhiko kīa irathimo kīa Mūtumia warīmūrathime.....	4
3- Kīambīrīria kīa ūguorio.....	4
4- ŪTŪMWŌ WAKE	13
5. Ciama cia ūtūmwō wake na marūri make na ūira wacio ..	16
6- Watho ūrīa okire naguo Mūtūmwō Muhammad, tha na thayū wa Ngai ūkorwo hamwe nake	20
7- Mūrūgamo wa thū ciake, na ūira wao harī we	24